

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Медичний інститут

Кафедра гігієни, соціальної медицини та громадського здоров'я

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор

Іщенко Н.М.

2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Охорона праці в галузі

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність 222 «Медицина»

Розробник

Завідувач кафедри розробника

Гарант освітньої програми

Директор інституту

Начальник НМВ

Мунтян Л.Я.

Зюзін В.О.

Клименко М.О.

Грищенко Г.В.

Шкірчак С. І.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	Охорона праці в галузі	
Галузь знань	22 «Охорона здоров'я»	
Спеціальність	222 «Медицина»	
Спеціалізація (якщо є)		
Освітня програма	Медицина	
Рівень вищої освіти	магістр	
Статус дисципліни	нормативна	
Курс навчання	2-й	
Навчальний рік	2019-2020	
Номер(и) семестрів	Денна форма	Заочна форма
	3-й	
Загальна кількість кредитів ЄКТС / годин	3 кредити / 90 годин	
Структура курсу: – лекції – практичні заняття – годин самостійної роботи студентів	Денна форма	Заочна форма
	10 год.	
	20 год.	
	60 год.	
Відсоток аудиторного навантаження	33,3%	
Мова викладання	українська	
Форма проміжного контролю (якщо є)		
Форма підсумкового контролю	Диференційований залік – 3-й семестр	

2. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни “Охорона праці в галузі” є формування у майбутніх фахівців знань, умінь і компетенцій, а також виховання культури безпеки для забезпечення ефективного управління охороною праці в медичній галузі, створення сприятливих умов виробничого середовища і безпеки праці згідно з чинними законодавчими та нормативно-правовими актами для реалізації принципу пріоритетності охорони життя та здоров'я медичних працівників.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни “Охорона праці в галузі” є забезпечення збереження життя, здоров'я і працездатності медичних працівників у виробничих умовах шляхом застосування комплексу законодавчих, організаційних, інженерно-технічних, санітарно-гігієнічних, лікувально-профілактичних та інших заходів, виховання морально-етичних цінностей, спрямованих на профілактику виробничого травматизму та виникнення професійних і виробничо обумовлених захворювань.

Передумови вивчення дисципліни

- *інтегральні:*

- Здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у професійній діяльності у галузі охорони здоров'я або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій, і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог. Здатність особистості до організації інтегрального гуманітарного освітнього простору та формування культури безпеки.

- *загальні:*

- Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях. Здатність до здійснення саморегуляції, ведення здорового способу життя, здатність до адаптації та дії в новій ситуації. Здатність до вибору стратегії спілкування; здатність працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим. Визначеність і наполегливість щодо вирішення поставлених завдань і виконання взятих обов'язків. Здатність діяти соціально, відповідально та з громадською свідомістю. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

- *спеціальні (фахові, предметні):*

- Здатність до проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів. Здатність до планування профілактичних та протиепідемічних заходів щодо інфекційних хвороб. Здатність до обробки соціальної, економічної та медичної інформації. Здатність до проведення епідеміологічних та медико-статистичних досліджень здоров'я населення. Здатність до оцінювання впливу навколишнього середовища на стан здоров'я населення (індивідуальне, сімейне, популяційне). Здатність до оцінки впливу соціально-економічних та біологічних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції.

Очікувані результати навчання. В результаті вивчення дисципліни студенти мають мати:

1. Здатність до проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів охорони праці медичних працівників.
2. Здатність до оцінки професійних ризиків.
3. Здатність до планування профілактичних та протиепідемічних заходів щодо професійних, виробничо обумовлених і внутрішньо лікарняних хвороб.
4. Здатність до проведення профілактичних та протиепідемічних заходів щодо професійних, виробничо обумовлених і внутрішньо лікарняних хвороб.

5. Здатність до обробки соціальної, економічної та медичної інформації.
6. Здатність до проведення епідеміологічних та медико-статистичних досліджень здоров'я населення.
7. Здатність до оцінювання впливу навколишнього середовища на стан здоров'я населення (індивідуальне, сімейне, популяційне).
8. Здатність до оцінки впливу соціально-економічних та біологічних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції.
9. Дотримуватися здорового способу життя, користуватися прийомами саморегуляції та самоконтролю.
10. Усвідомлювати та керуватися у своїй діяльності громадянськими правами, свободами та обов'язками, принципами культури безпеки, підвищувати загально-освітній культурний рівень.
11. Організовувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.

Результати навчання для дисципліни – сукупність знань, умінь, навичок, інших форм компетентності, набутих особою у процесі навчання згідно з освітньо-професійною програмою ОПП), які можна ідентифікувати, кількісно оцінити та виміряти.

Згідно з ОПП студенти повинні:

- **знати:**
- Зв'язок між станом здоров'я працюючих та впливом шкідливих і небезпечних виробничих факторів.
- Вимоги законодавчих і нормативних актів про охорону праці медичних працівників.
- Вимоги до забезпечення охорони праці медичного персоналу в сучасних умовах.
- Основні принципи і підходи (стратегії) до забезпечення безпеки в лікувально-профілактичних закладах;
- **вміти:**
- Робити висновки про наявність впливу шкідливих та небезпечних виробничих факторів на організм медичних працівників.
- Обґрунтовувати проведення профілактичних заходів у відповідності до основ чинного законодавства України.
- Планувати заходи по дотриманню здорового способу життя, особистої гігієни та впроваджувати їх в практику охорони здоров'я.
- Узгоджувати плани проведення профілактичних заходів з планами розвитку територіальних, адміністративних та виробничих одиниць.
- Аналізувати й оцінювати небезпечні для життя, здоров'я і професійної діяльності ситуації та самостійно приймати рішення про вжиття термінових заходів.

Розроблена програма відповідає **ОПП** та орієнтована на формування **компетентностей:**

- **загальні (ЗК) – ЗК1 ОПП:**
ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями:
- **фахові (ФК) – ФК10, ФК17 ОПП:**
ФК10. Здатність до проведення лікувально-евакуаційних заходів.
ФК17. Здатність до проведення експертизи працездатності.

Відповідно до освітньо-професійної програми очікувані *програмні результати навчання (ПРН)* включають вміння **ПРН11, ПРН13-18, ПРН22, ПРН25, ПРН28, ПРН30, ПРН32-33, ПРН35, ПРН41 ОПП**:

ПРН11. Збирати дані про скарги пацієнта, анамнез хвороби, анамнез життя (в тому числі професійний анамнез), за умов закладу охорони здоров'я, його підрозділу або вдома у хворого, використовуючи результати співбесіди з пацієнтом, за стандартною схемою опитування хворого. За будь-яких обставин (в закладі охорони здоров'я, його підрозділі, вдома у пацієнта та ін.), використовуючи знання про людину, її органи та системи, за певними алгоритмами:

- збирати інформацію про загальний стан пацієнта (свідомість, конституція) та зовнішній вигляд (огляд шкіри, підшкірного жирового шару, пальпація лімфатичних вузлів, щитовидної та молочних залоз);
- оцінювати психомоторний та фізичний розвиток дитини; обстежувати стан серцево-судинної системи (огляд та пальпація ділянки серця та поверхневих судин, визначення перкуторних меж серця та судин, аускультация серця та судин);
- обстежувати стан органів дихання (огляд грудної клітки та верхніх дихальних шляхів, пальпація грудної клітки, перкусія та аускультация легенів);
- обстежувати стан органів черевної порожнини (огляд живота, пальпація та перкусія кишок, шлунку, печінки, селезінки, пальпація підшлункової залози, нирок, органів малого тазу, пальцеве дослідження прямої кишки);
- обстежувати стан кістково-м'язового апарату (огляд та пальпація); обстежувати стан нервової системи; обстежувати стан сечостатевої системи; оцінювати стан внутрішньоутробного розвитку плоду за даними розрахунку маси плоду та аускультация його серцебиття.

ПРН13. В умовах закладу охорони здоров'я, його підрозділу та серед прикріпленого населення:

- Вміти виділити та зафіксувати провідний клінічний симптом або синдром (за списком 1) шляхом прийняття обґрунтованого рішення, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані фізикального обстеження хворого, знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.
- Вміти встановити найбільш вірогідний або синдромний діагноз захворювання (за списком 2) шляхом прийняття обґрунтованого рішення, за допомогою співставлення зі стандартами, використовуючи попередні дані анамнезу хворого та дані огляду хворого, на основі провідного клінічного симптому або синдрому, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.

ПРН14. В умовах закладу охорони здоров'я, його підрозділу:

- Призначити лабораторне та/або інструментальне обстеження хворого (за списком 4) шляхом прийняття обґрунтованого рішення, на підставі найбільш вірогідного або синдромного діагнозу, за стандартними схемами, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.
- Здійснювати диференціальну діагностику захворювань (за списком 2) шляхом прийняття обґрунтованого рішення, за певним алгоритмом, використовуючи найбільш вірогідний або синдромний діагноз, дані лабораторного та інструментального обстеження хворого, знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.

- Встановити попередній клінічний діагноз (за списком 2) шляхом прийняття обґрунтованого рішення та логічного аналізу, використовуючи найбільш вірогідний або синдромний діагноз, дані лабораторного та інструментального обстеження хворого, висновки диференціальної діагностики, знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.

ПРН15. Визначати необхідний режим праці та відпочинку при лікуванні захворювання (за списком 2), у умовах закладу охорони здоров'я, вдома у хворого та на

етапах медичної евакуації, у т. ч. у польових умовах, на підставі попереднього клінічного діагнозу, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

ПРН16. Визначати необхідне лікувальне харчування при лікуванні захворювання (за списком 2), в умовах закладу охорони здоров'я, вдома у хворого та на етапах медичної евакуації, у т. ч. у польових умовах на підставі попереднього клінічного діагнозу, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

ПРН17. Визначати характер лікування (консервативне, оперативне) захворювання (за списком 2), в умовах закладу охорони здоров'я, вдома у хворого та на етапах медичної евакуації, у т. ч. у польових умовах на підставі попереднього клінічного діагнозу, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

Визначати принципи лікування захворювання (за списком 2), в умовах закладу охорони здоров'я, вдома у хворого та на етапах медичної евакуації, у т. ч. польових умовах, на підставі попереднього клінічного діагнозу, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

ПРН18. Встановити діагноз (за списком 3) шляхом прийняття обґрунтованого рішення та оцінки стану людини, за будь-яких обставин (вдома, на вулиці, закладі охорони здоров'я, його підрозділі), у т. ч. в умовах надзвичайної ситуації, в польових умовах, в умовах нестачі інформації та обмеженого часу, використовуючи стандартні методики фізикального обстеження та можливого анамнезу, знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.

ПРН22. Виконувати медичні маніпуляції (за списком 5) в умовах лікувальної установи, вдома або на виробництві на підставі попереднього клінічного діагнозу та/або показників стану пацієнта, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення та використовуючи стандартні методики.

ПРН25. Формувати, в умовах закладу охорони здоров'я, його підрозділу на виробництві, використовуючи узагальнену процедуру оцінки стану здоров'я людини, знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення, серед закріпленого контингенту населення:

- диспансерні групи хворих;
- групи здорових людей, що підлягають диспансерному нагляду (новонароджені, діти, підлітки, вагітні, представники професій, що мають проходити обов'язковий диспансерний огляд).

ПРН28. Організувати проведення серед закріпленого контингенту населення заходів вторинної та третинної профілактики, використовуючи узагальнену процедуру оцінки стану здоров'я людини (скринінг, профілактичний медичний огляд, звернення за медичною допомогою), знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення, в умовах закладу охорони здоров'я, зокрема:

- формувати групи диспансерного нагляду;
- організувати лікувально-оздоровчі заходи диференційовано від групи диспансеризації.

ПРН30. Проводити в умовах закладу охорони здоров'я, його підрозділу:

- виявлення і ранню діагностику інфекційних захворювань (за списком2);
- первинні протиепідемічні заходи в осередку інфекційної хвороби.

ПРН32. В закладі охорони здоров'я, або вдома у хворого на підставі отриманих даних про стан здоров'я пацієнта, за допомогою стандартних схем, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення:

- визначати тактику обстеження та вторинної профілактики хворих, що підлягають диспансерному нагляду;
- визначати тактику обстеження та первинної профілактики здорових осіб, що підлягають диспансерному нагляду;
- розраховувати та призначати необхідні продукти харчування дітям першого року життя.

ПРН33. Визначати наявність та ступінь обмежень життєдіяльності, виду, ступеню та тривалості непрацездатності з оформленням відповідних документів, в умовах закладу охорони здоров'я на підставі даних про захворювання та його перебіг, особливості професійної діяльності людини.

ПРН35. На території обслуговування за стандартними методиками описових, аналітичних епідеміологічних та медико-статистичних досліджень:

- проводити скринінг щодо виявлення найважливіших неінфекційних захворювань;
- оцінювати в динаміці та при співставленні з середньо статичними даними показники захворюваності, в тому числі хронічними неінфекційними захворюваннями, інвалідності, смертності, інтегральні показники здоров'я; виявляти фактори ризику виникнення та перебігу захворювань; формувати групи ризику населення.

ПРН41. В умовах закладу охорони здоров'я або його підрозділу за стандартними методиками:

- проводити відбір та використовувати уніфіковані клінічні протоколи щодо надання медичної допомоги, що розроблені на засадах доказової медицини;
- приймати участь у розробці локальних протоколів надання медичної допомоги;
- проводити контроль якості медичного обслуговування на основі статистичних даних, експертного оцінювання та даних соціологічних досліджень з використанням індикаторів структури, процесу та результатів діяльності;
- визначати фактори, що перешкоджають підвищенню якості та безпеки медичної допомоги.

3. Програма навчальної дисципліни

Організація навчального процесу здійснюється за європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою (ЄКТС).

Програма навчальної дисципліни складається з трьох блоків:

Блок 1. Загальні питання охорони праці.

Тема 1. Правові та організаційні основи охорони праці. Основні терміни та визначення в галузі охорони праці. Правові основи охорони праці. Законодавство України з охорони праці, основні положення. Міжнародні документи та міжнародне співробітництво в галузі охорони праці. Охорона праці як невід'ємна складова соціальної відповідальності. Державне управління охороною праці, державний нагляд і громадський контроль за охороною праці. Державна служба України з питань праці, її структура та функції.

Ризикорієнтований підхід в оцінці потенційної та реальної небезпеки шкідливого впливу чинників виробничого середовища на здоров'я людини.

Коллективний та трудовий договори як відображення законодавства з охорони праці. Укладання трудової угоди за специфікою видів робіт та особливостями функціональних обов'язків. Регулювання питань охорони праці у колективному договорі.

Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства щодо охорони праці. *(практичне заняття, лекція, СРС).*

Тема 2. Організація охорони праці в медичних установах та закладах вищої медичної освіти. Галузеві програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища. Положення про організацію системи управління охороною праці в галузі. Наказ МОЗ №268 від 30.09.94 “Про службу охорони праці системи Міністерства охорони здоров'я”. Структура, основні функції і завдання управління охороною праці в медичних установах. Служба охорони праці лікувально-профілактичного закладу (ЛПЗ), її структура, чисельність, основні завдання і функції. Права і обов'язки працівників служби охорони праці. Комісія з питань охорони праці в медичних установах, основні завдання та права. Кабінети промислової безпеки та охорони праці, основні завдання та напрямки роботи. Планування заходів з охорони праці. Виявлення, оцінка та зменшення ризиків небезпечних подій, управління якістю та формування культури безпеки. Облік і аналіз показників охорони праці. Плани локалізації і ліквідації аварійних ситуацій й аварій. Принципи організації, види навчання та перевірка знань з питань охорони праці. Інструктажі з питань охорони праці, їх види. Стимулювання охорони праці. Соціально-економічний ефект охорони праці медичних працівників. Наказ МОН України № 563 від 01.08.2001 “Про затвердження Положення про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і навчальних закладах” *(практичне заняття, СРС).*

Тема 3. Гігієна та фізіологія праці, значення для створення безпечних умов праці. Гігієна та фізіологія праці – визначення, мета, задачі, методи досліджень. Класифікація небезпечних і шкідливих виробничих чинників. Основні фізіологічні ознаки фізичної та розумової праці. Фізіологічні зміни, що відбуваються в органах і системах організму людини при виконанні праці. Працездатність людини, динаміка і причини її зміни протягом робочого дня. Фізіологічна суть втоми, існуючі теорії і сучасне розуміння механізму її виникнення. Шляхи попередження розвитку втоми. Методика розробки раціональних режимів праці та відпочинку. *(практичне заняття, лекція, СРС).*

Блок 2. Особливості умов праці в медичній галузі

Тема 4. Професійні шкідливості при виконанні функціональних обов'язків медичних працівників. Класифікація праці медичних працівників. Психофізіологічні шкідливі та небезпечні чинники виробничого середовища та їх вплив на стан здоров'я медичних працівників. Фізичні шкідливі та небезпечні чинники виробничого середовища та їх вплив на стан здоров'я медичних працівників. Хімічні шкідливі та небезпечні чинники виробничого середовища та їх вплив на стан здоров'я медичних працівників. Біологічні шкідливі та небезпечні чинники виробничого середовища та їх вплив на стан здоров'я медичних працівників. *(практичне заняття, лекція, СРС).*

Тема 5. Гігієнічна характеристика умов праці та стану здоров'я медичних працівників. Гігієнічні особливості умов праці та стану здоров'я лікарів різного профілю (хірургічного, терапевтичного, стоматологічного та ін.). Особливості професійної та виробничо обумовленої захворюваності медичних працівників. Основні методи та критерії санітарно-гігієнічного оцінювання умов праці медичних працівників. Поняття про важкість, напруженість, шкідливість та небезпечність праці. Методика оцінки роботи медичних працівників за критеріями “Гігієнічної класифікації праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та

напруженості трудового процесу”, затвердженої наказом МОЗ України 08.04.2014 № 248. Атестація робочих місць за умовами праці. Мета, основні завдання та зміст атестації. Організація робіт та порядок проведення атестації робочих місць. Карта умов праці. *(практичне заняття, СРС)*.

Тема 6. Нещасні випадки та аварії в ЛПЗ, їх розслідування та облік. Основний зміст Постанов Кабінету Міністрів України № 1232 від 30.11.2011 р. “Деякі питання розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві”, №270 від 22.03.01 р. “Про затвердження Порядку розслідування та обліку нещасних випадків невиробничого характеру” та № 1662 від 8.11.2000 р. “Про затвердження переліку професійних захворювань”. Методика розслідування та обліку нещасних випадків на виробництві. Методика розслідування та обліку нещасних випадків невиробничого характеру. Травматизм, гострі та хронічні професійні захворювання і отруєння в медицині, методика їх обліку і розслідування. Заходи профілактики нещасних випадків, травматизму та професійних захворювань медичних працівників.

Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань. Відшкодування шкоди потерпілому на виробництві. *(практичне заняття, СРС)*.

Блок 3. Спеціальні питання охорони праці в медичній галузі

Тема 7. Гігієна та охорона праці в медичних закладах. Гігієнічні вимоги до проектування та забудови лікувально-профілактичних закладів. Вимоги безпеки під час експлуатації основного медичного обладнання. Заходи щодо зниження фізичного та нервово-психічного навантаження медичних працівників. Наукова організація праці в ЛПЗ. Гігієнічне виховання та санітарна освіта. Заходи щодо зменшення несприятливої дії фізичних чинників на організм медичних працівників. Заходи щодо зменшення несприятливої дії хімічних чинників на організм медичних працівників. Заходи профілактики шкідливого впливу біологічних чинників. Санітарно-гігієнічний та протиепідемічний режим лікарні. Вимоги до засобів індивідуального захисту і робочого одягу медичних працівників. *(практичне заняття, лекція, СРС)*.

Тема 8. Охорона праці в окремих структурних підрозділах ЛПЗ та вищих медичних навчальних закладах. Охорона праці медичного персоналу в окремих структурних підрозділах ЛПЗ (хірургічного, стоматологічного, інфекційного, фізіотерапевтичного, патологоанатомічного, психіатричного та інших), а також при роботі з медичним обладнанням. Основи організації охорони праці персоналу у фармацевтичній галузі. Основні нормативні документи, що регламентують ці питання.

Охорона праці у вищих медичних навчальних закладах.

Охорона праці жінок, неповнолітніх, осіб старших вікових груп та інвалідів, основні нормативні документи, що регламентують ці питання. Медичні огляди медичних працівників. Основні положення Наказу МОЗ України №246 від 21.05.2007 року “Про затвердження Порядку проведення медичних оглядів працівників певних категорій”. *(практичне заняття, СРС)*.

Тема 9. Небезпечні інфекційні захворювання в роботі медичних працівників. Профілактика внутрішньо лікарняних інфекцій як складова охорони праці в медицині. Поняття про небезпечні інфекційні захворювання. ВІЛ та СНІД у практиці лікаря. Можливі шляхи потрапляння біологічного матеріалу від ВІЛ-інфікованого в організм медичного працівника. Поняття про “виробничу аварію” та екстрене звернення до Центру СНІДу/Інституту інфекційних захворювань. Основні положення Закону України “Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ”, Наказів МОЗ України № 955 від 05.11.2013 “Порядок проведення екстреної постконтактної профілактики ВІЛ-інфекції у працівників при виконанні професійних обов’язків”, № 148 від 17.03.2015 “Про

затвердження Порядку підтвердження зв'язку зараження ВІЛ-інфекцією з виконанням працівником своїх професійних обов'язків”, № 955 від 05.11.2013 “Про затвердження нормативно-правових актів щодо захисту від зараження ВІЛ-інфекцією при виконанні професійних обов'язків” та інших.

Вірусні гепатити, їх потенційна небезпека для медичних працівників. Профілактика інфікування вірусами гепатиту та імунопрофілактика при контакті із біологічними матеріалами хворого на гепатит. Постанова КМ України № 637 від 29.04.13 р. “Про затвердження Державної цільової соціальної програми профілактики, діагностики та лікування вірусних гепатитів на період до 2016 року”.

Туберкульоз та його поширеність в Україні та світі. Потенційна професійна небезпека для медичних працівників. Заходи профілактики зараження туберкульозом медичних працівників. Закони України “Про протидію захворюванню на туберкульоз”, “Про затвердження Загальнодержавної цільової соціальної програми протидії захворюванню на туберкульоз на 2012-2016 роки”. (практичне заняття, лекція, СРС).

Тема 10. Основи виробничої безпеки медичних працівників. Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів в ЛПЗ. Електробезпека, безпечна експлуатація електричного обладнання в ЛПЗ. Основи пожежної безпеки. Державний пожежний нагляд, основні нормативні документи, що його регламентують. Проектування і експлуатація ЛПЗ та медичного обладнання з позицій пожежної безпеки. Основні засоби і заходи забезпечення пожежної безпеки ЛПЗ. Пожежна сигналізація. Засоби пожежогасіння. Дії персоналу під час гасіння пожежі. Евакуація персоналу. Контроль стану пожежної безпеки. Навчання правилам пожежної безпеки працівників ЛПЗ.(практичне заняття, СРС).

Структура навчальної дисципліни “Охорона праці в галузі”

Назви блоків і тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		лекції	практ. зан.	сам. роб.
Блок 1. Загальні питання охорони праці				
Тема 1. Правові та організаційні основи охорони праці	10	2	2	6
Тема 2. Організація охорони праці в медичних установах та закладах вищої медичної освіти.	8	-	2	6
Тема 3. Гігієна та фізіологія праці, значення для створення безпечних умов праці	10	2	2	6
Разом за блоком 1	28	4	6	18
Блок 2. Особливості умов праці в медичній галузі				
Тема 4. Професійні шкідливості при виконанні функціональних обов'язків медичних працівників	10	2	2	6
Тема 5. Гігієнічна характеристика умов праці та стану здоров'я медичних працівників	8	-	2	6
Тема 6. Нещасні випадки та аварії в ЛПЗ, їх розслідування та облік	8	-	2	6
Разом за блоком 2	26	2	6	18
Блок 3. Спеціальні питання охорони праці в медичній галузі				
Тема 7. Гігієна та охорона праці в медичних закладах	10	2	2	6

Тема 8. Охорона праці в окремих структурних підрозділах ЛПЗ та вищих медичних навчальних закладах	8	-	2	6
Тема 9. Небезпечні інфекційні захворювання в роботі медичних працівників	10	2	2	6
Тема 10. Основи виробничої безпеки медичних працівників	8	-	2	6
Разом за блоком 3	36	4	8	24
Усього годин	90	10	20	60

4. Зміст навчальної дисципліни

4.1. План лекцій

№ з/п	Тема лекцій	Кількість годин
Блок 1. Загальні питання охорони праці		
1	Правові та організаційні основи охорони праці 1) Сучасний стан охорони праці в Україні та за кордоном. 2) Суб'єкти і об'єкти охорони праці. 3) Фінансування охорони праці.	2
2.	Гігієна та фізіологія праці, значення для створення безпечних умов праці 1) Обов'язкові медичні огляди працівників певних категорій. 2) Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства про охорону праці. 3) Основи пожежної профілактики.	2
Блок 2. Особливості умов праці в медичній галузі		
3.	Професійні шкідливості при виконанні функціональних обов'язків медичних працівників 1) Роль центральної нервової системи в трудовій діяльності. 2) Профілактика травматизму, знаки безпеки. 3) Інструктаж з питань охорони праці.	2
Блок 3. Спеціальні питання охорони праці в медичній галузі		
4	Гігієна та охорона праці в медичних закладах 1) Стажування та допуск працівників до самостійної роботи. 2) Гігієна праці її значення. 3) Забезпечення належних умов праці ,правила забудови.	2
5.	Небезпечні інфекційні захворювання у практиці медичного працівника. 1) Дотримання особистої гігієни та виробничої санітарії. 2) Профілактика інфекційного зараження. 3) План дій при контакті з інфекцією та перша допомога.	2
Всього		10

4.2. План практичних занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
Блок 1. Загальні питання охорони праці		
1.	Правові та організаційні основи охорони праці .Застосування вимог законодавчих та нормативних документів для впровадження методів	2

	та засобів системи охорони праці працюючих в медичних закладах	
2.	Організація охорони праці в медичних установах та закладах вищої медичної освіти. Застосування основних форм організації та управління охороною праці медичних працівників.	2
3.	Гігієна та фізіологія праці. Виявлення шкідливих та небезпечних факторів виробничого середовища та надавання гігієнічної оцінки робочого місця медичного працівника	2
Блок 2. Особливості умов праці в медичній галузі		
4.	Професійні шкідливості при виконанні функціональних обов'язків медичних працівників. Оцінка організації робочого місця, меблів, медичного обладнання в ЛПЗ.	2
5.	Гігієнічна характеристика умов праці та стану здоров'я медичних працівників. Прогнозування можливості виникнення професійних виробничо обумовлених захворювань, нещасних випадків, аварійних ситуацій.	2
6.	Нещасні випадки та аварії в ЛПЗ, їх розслідування та облік. Проведення атестації робочого місця за показниками важкості, напруженості, шкідливості, небезпечності виробничого процесу	2
Блок 3. Спеціальні питання охорони праці в медичній галузі		
7.	Гігієна та охорона праці в медичних закладах. Розроблення плану заходів з оздоровлення умов праці медичних працівників і контролю їх ефективності.	2
8.	Охорона праці в окремих структурних підрозділах ЛПЗ та	2
9.	Небезпечні інфекційні захворювання в роботі медичних працівників. Проведення контролю за дотриманням правил особистої гігієни і використання засобів індивідуального захисту медичних працівників. Проведення розслідування та облік нещасних випадків, гострих та хронічних професійних захворювань, випадків травматизму в медичній галузі.	2
10.	Основи виробничої безпеки медичних працівників. Розроблення інструкцій з охорони праці, проведення навчань з охорони праці.	2
Всього		20

4.3. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Тема	Кількість годин
Блок 1. Загальні питання охорони праці		
1	Підготовка до практичних занять (теоретична підготовка, опрацювання практичних навичок)	6
2.	Проходження он-лайн курсів та он-лайн тестування	2
3.	Самостійне опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять Блок 1 (список додається)	6
4.	Індивідуальна робота	2
5.	Підготовка до підсумкової контрольної роботи	2
Разом		18
Блок 2. Особливості умов праці в медичній галузі		
1.	Підготовка до практичних занять (теоретична підготовка, опрацювання практичних навичок)	6
2.	Проходження он-лайн курсів та он-лайн тестування	2

3.	Самостійне опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять Блок 1 (список додається)	6
4.	Індивідуальна робота	2
5.	Підготовка до підсумкової контрольної роботи	2
Разом		18
Блок 3. Спеціальні питання охорони праці в медичній галузі		
1	Підготовка до практичних занять (теоретична підготовка, опрацювання практичних навичок)	12
2.	Проходження он-лайн курсів та он-лайн тестувань	2
3.	Самостійне опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять Блок 1 (список додається)	6
4.	Індивідуальна робота	2
5.	Підготовка до підсумкової контрольної роботи	2
Разом		24
Всього		60

Важливе значення в керівництві самостійною роботою студентів відводиться індивідуальним та груповим консультаціям, їх мета - допомогти студентам у вивченні того чи іншого питання, в правильній організації самостійної роботи над вивченням предмета.

Успішність підготовки до практичних занять і складання заліку значною мірою залежить від організації самостійної роботи. Для здійснення самостійної роботи студентам рекомендується ознайомитись з навчально-методичною літературою, перелік якої наведено в списку рекомендованої літератури, а також публікаціями періодичних видань. Рекомендовану літературу необхідно вивчати систематично, згідно із списком і в такій послідовності:

- а) ознайомитись за навчальною програмою із змістом кожної теми;
- б) засвоїти навчальний матеріал, що відноситься до конкретної теми;
- в) дати відповідь на контрольні запитання відповідної теми;
- г) виписати всі незрозумілі питання для розгляду її на консультації.

При вивченні навчального матеріалу необхідно використовувати звіти підприємств та інші держала інформації, аналізуючи зміни показників за методикою, поданою в підручниках.

За результатами контролю студентам виставляють оцінки в журналах поточної успішності. Підсумковий контроль знань у вигляді диференційованого заліку здійснюється за контрольними питаннями і завданнями.

Теми самостійних робіт

Блок 1

1. Основний зміст Постанов Кабінету Міністрів України № 1232 від 30.11.2011 р. "Деякі питання розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві", №270 від 22.03.01 р. "Про затвердження Порядку розслідування та обліку нещасних випадків невиробничого характеру" та № 1662 від 8.11.2000 р. "Про затвердження переліку професійних захворювань".
2. Методика розслідування та обліку нещасних випадків на виробництві.
3. Методика розслідування та обліку нещасних випадків невиробничого характеру.
4. Травматизм, гострі та хронічні професійні захворювання і отруєння в медицині, методика їх обліку і розслідування.

5. Заходи профілактики нещасних випадків, травматизму та професійних захворювань медичних працівників.
6. Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань. Закон України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності”. Відшкодування шкоди потерпілому на ви

Блок 2

1. Фізичні шкідливі та небезпечні чинники виробничого середовища та їх вплив на стан здоров’я медичних працівників.
2. Хімічні шкідливі та небезпечні чинники виробничого середовища та їх вплив на стан здоров’я медичних працівників.
3. Біологічні шкідливі та небезпечні чинники виробничого середовища та їх вплив на стан здоров’я медичних працівників.
4. Гігієнічні особливості умов праці та стану здоров’я лікарів різного профілю (хірургічного, терапевтичного, стоматологічного та ін.).
5. Особливості професійної та виробничо обумовленої захворюваності медичних працівників.
6. Основні методи та критерії санітарно-гігієнічного оцінювання умов праці медичних працівників. Поняття про важкість, напруженість, шкідливість та небезпечність праці.

Блок 3

1. Електробезпека. Класифікація приміщень за ступенем небезпеки ураження електричним струмом.
2. Умови ураження людини електричним струмом. Безпечна експлуатація електроустановок: електрозахисні засоби і заходи.
3. Основи пожежної безпеки. Державний пожежний нагляд. Пожежна профілактика при проектуванні і експлуатації ЛПЗ та медичного обладнання.
4. Показники вибухопожежонебезпечних властивостей матеріалів і речовин. Категорії приміщень за вибухопожежонебезпечністю. Класифікація вибухонебезпечних та пожежонебезпечних приміщень і зон. Вогнестійкість будівельних конструкцій і матеріалів.
5. Основні засоби і заходи забезпечення пожежної безпеки виробничого об’єкту. Пожежна сигналізація. Засоби пожежогасіння.
6. Дії персоналу при виникненні пожежі. Забезпечення безпечної евакуації персоналу. Забезпечення та контроль стану пожежної безпеки на виробничих об’єктах. Навчання правилам пожежної безпеки працівників ЛПЗ.

Індивідуальні завдання

Підбір та огляд наукової літератури за тематикою програми на вибір студента з написанням реферату та його прилюдним захистом.

Підбір та огляд наукової літератури за тематикою науково-дослідної роботи кафедри з підготовкою наукової доповіді на засіданні СНТ або на студентських конференціях.

Наукове дослідження за тематикою науково-дослідної роботи кафедри з публікацією результатів в наукових виданнях.

Оцінювання індивідуального завдання здійснюється відповідно до критеріїв та балів окремого практичного заняття .

Вимоги до оформлення:

Студенти виконують один з запропонованих варіантів індивідуальної роботи.

Документ, який здається викладачу, складається з:

- титульного листа, на якому вказується назва закладу вищої освіти та його підпорядкування, найменування кафедри, тема, номер варіанту, прізвище та ініціали автора роботи, місто, де знаходиться університет, та рік виконання;
- основного змісту роботи, у якому відображені завдання, поставлені перед студентом;
- списку використаних джерел.

Типові тестові завдання для розв'язування на практичних заняттях

1. Розв'язати тестові завдання:

1. Первинні засоби пожежогасіння призначені для *(дайте відповідь на теоретичне питання).*

2. Вибрати правильну відповідь. Первинні засоби пожежогасіння служать для:

- 1) проведення протипожежної профілактики;
- 2) гасіння пожеж на початковій стадії їх розвитку;
- 3) гасіння пожеж від початку їх загоряння до кінця;
- 4) хімічного гальмування реакцій горіння.

3. Фонд соціального страхування від нещасного випадку *(дайте відповідь на теоретичне питання).*

4. Методи дослідження виробничого травматизму *(дайте відповідь на теоретичне питання).*

5. Небезпеки в роботі користувачів персональних комп'ютерів і захист від них *(дайте відповідь на теоретичне питання).*

6. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань *(дайте відповідь на теоретичне питання).*

7. Виберіть правильну відповідь. На підприємстві за правильне і своєчасне розслідування нещасних випадків відповідає:

- 1) керівник підприємства;
- 2) інженер з техніки безпеки;
- 3) голова профспілкового комітету;
- 4) спеціаліст з охорони праці.

8. Електромагнітне випромінювання ВДТ *(дайте відповідь на теоретичне питання).*

9. Обов'язки роботодавця щодо розслідування нещасних випадків на виробництві *(дайте відповідь на теоретичне питання).*

10. Вкажіть правильну відповідь. Стан об'єкта, при якому із встановленою ймовірністю виключається можливість виникнення і розвитку пожежі та вплив на людей небезпечних чинників пожежі, називається:

- 1) пожежна профілактика;
- 2) протипожежний захист;
- 3) пожежна безпека;
- 4) технічні заходи.

2. Розкрити питання:

1. Програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища *(дайте відповідь на теоретичне питання).*

4.4 Забезпечення освітнього процесу

Для успішного проходження курсу достатньо використання літературних джерел, що знаходяться в бібліотеках університету та міста, мережі Інтернет, програмне забезпечення – MS Word, Excel.

Студентам дається також можливість використання навчально-наукової літератури з бібліотеки кафедри і медичного інституту Чорноморського національного університету імені Петра Могили, а також електронних посібників, які завантажено у систему Moodle.

5. Підсумковий контроль

У 3 семестрі – диференційований залік.

Перелік питань для підсумкового контролю з дисципліни “Охорона праці в галузі”

Блок 1. Загальні питання охорони праці.

1. Основні терміни та визначення в галузі охорони праці: охорона праці, умови праці, шкідливий виробничий фактор, небезпечний виробничий фактор, безпечні умови праці, робоче місце, техніка безпеки тощо.
2. Суб'єкти і об'єкти охорони праці.
3. Сучасний стан охорони праці в Україні та за кордоном.
4. Загальні питання охорони праці в медицині.
5. Правові основи охорони праці (Конституція України, Кодекс законів про працю, Закон України “Про охорону праці” тощо).
6. Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП): визначення, основні вимоги та ознаки. Структура НПАОП. Реєстр НПАОП.
7. Національні стандарти України з охорони праці. Система стандартів безпеки праці (ССБП). Санітарні, будівельні норми, інші загальнодержавні документи з охорони праці.
8. Акти з охорони праці, що діють в організації, їх склад і структура. Інструкції з охорони праці. Розробка та затвердження актів з охорони праці, що діють в організації.
9. Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства про охорону праці.
10. Соціальне партнерство як принцип законодавчого та нормативно-правового забезпечення охорони праці. Соціальний діалог в Європейському Союзі.
11. Міжнародні норми соціальної відповідальності. Стандарт SA 8000 “Соціальна відповідальність”. Міжнародний стандарт ISO 26000 “Настанова по соціальній відповідальності”.
12. Законодавча основа Євросоюзу з питань охорони праці. Директиви ЄС з охорони праці. Рамкова директива 89/391/ЄС “Про введення заходів, що сприяють поліпшенню безпеки та гігієни праці працівників”.
13. Елементи системи управління охороною праці, міжнародний стандарт OHSAS 18001:2007.
14. Трудові норми Міжнародної організації праці. Конвенції та Рекомендації МОП. Основні Конвенції МОП в галузі охорони праці.
15. Міжнародне співробітництво в галузі охорони праці. Основні напрямки співробітництва. Організація об'єднаних націй. Всесвітня організація охорони здоров'я. Міжнародна агенція з атомної енергії. Міжнародна організація праці. Європейський Союз.
16. Охорона праці як невід'ємна складова соціальної відповідальності.
17. Державне управління охороною праці, державний нагляд і громадський контроль за охороною праці в Україні. Органи державного нагляду за охороною праці, їх

- основні повноваження і права. Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці.
18. Державна служба України з питань праці, її структура та функції.
 19. Ризикоорієнтований підхід в оцінці потенційної та реальної небезпеки шкідливого впливу чинників виробничого середовища на здоров'я людини.
 20. Виявлення, оцінка та зменшення ризиків небезпечних подій, управління якістю та формування культури безпеки.
 21. Колективний та трудовий договори як відображення законодавства з охорони праці. Закон України “Про колективні договори та угоди” та його зміст. Наказ Міністерства праці та соціальної політики України “Про затвердження форми трудового договору між працівниками і фізичною особою”. Укладання трудової угоди за специфікою видів робіт та особливостями функціональних обов'язків. Регулювання питань охорони праці у колективному договорі. Прийняття на роботу за контрактом.
 22. Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства щодо охорони праці.
 23. Галузеві програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища. Положення про організацію системи управління охороною праці в галузі. Наказ МОЗ №268 від 30.09.94 “Про службу охорони праці системи Міністерства охорони здоров'я”.
 24. Структура, основні функції і завдання управління охороною праці в медичних установах. Служба охорони праці лікувально-профілактичного закладу (ЛПЗ), її структура, чисельність, основні завдання і функції. Права і обов'язки працівників служби охорони праці.
 25. Комісія з питань охорони праці в медичних установах, основні завдання та права. Кабінети промислової безпеки та охорони праці, основні завдання та напрямки роботи.
 26. Планування заходів з охорони праці. Виявлення, оцінка та зменшення ризиків небезпечних подій, управління якістю і культура безпеки. Облік і аналіз показників охорони праці. Плани локалізації і ліквідації аварійних ситуацій й аварій.
 27. Принципи організації, види навчання та перевірка знань з питань охорони праці. Інструктажі з питань охорони праці, їх види. Стимулювання охорони праці.
 28. Соціально-економічний ефект охорони праці медичних працівників.
 29. Наказ МОН України № 563 від 01.08.2001 “Про затвердження Положення про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і навчальних закладах”.
 30. Гігієна та фізіологія праці – визначення, мета, задачі, методи досліджень.
 31. Класифікація небезпечних і шкідливих виробничих чинників.
 32. Основні фізіологічні ознаки фізичної та розумової праці. Фізіологічні зміни, що відбуваються в органах і системах організму людини при виконанні праці.
 33. Працездатність людини, динаміка і причини її зміни протягом робочого дня.
 34. Фізіологічна суть втоми, існуючі теорії і сучасне розуміння механізму її виникнення.
 35. Шляхи попередження розвитку втоми. Методика розробки раціональних режимів праці та відпочинку.

Блок 2. Особливості умов праці в медичній галузі

36. Класифікація праці медичних працівників.
37. Психофізіологічні шкідливі та небезпечні чинники виробничого середовища та їх вплив на стан здоров'я медичних працівників.
38. Фізичні шкідливі та небезпечні чинники виробничого середовища та їх вплив на стан здоров'я медичних працівників.

39. Хімічні шкідливі та небезпечні чинники виробничого середовища та їх вплив на стан здоров'я медичних працівників.
40. Біологічні шкідливі та небезпечні чинники виробничого середовища та їх вплив на стан здоров'я медичних працівників.
41. Гігієнічні особливості умов праці та стану здоров'я лікарів різного профілю (хірургічного, терапевтичного, стоматологічного та ін.).
42. Особливості професійної та виробничо обумовленої захворюваності медичних працівників.
43. Основні методи та критерії санітарно-гігієнічного оцінювання умов праці медичних працівників. Поняття про важкість, напруженість, шкідливість та небезпечність праці.
44. Методика оцінки роботи медичних працівників за критеріями “Гігієнічної класифікації праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу”, затвердженої наказом МОЗ України 08.04.2014 № 248.
45. Атестація робочих місць за умовами праці. Мета, основні завдання та зміст атестації. Організація робіт та порядок проведення атестації робочих місць. Карта умов праці.
46. Основний зміст Постанов Кабінету Міністрів України № 1232 від 30.11.2011 р. “Деякі питання розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві”, №270 від 22.03.01 р. “Про затвердження Порядку розслідування та обліку нещасних випадків невиробничого характеру” та № 1662 від 8.11.2000 р. “Про затвердження переліку професійних захворювань”.
47. Методика розслідування та обліку нещасних випадків на виробництві.
48. Методика розслідування та обліку нещасних випадків невиробничого характеру.
49. Травматизм, гострі та хронічні професійні захворювання і отруєння в медицині, методика їх обліку і розслідування.
50. Заходи профілактики нещасних випадків, травматизму та професійних захворювань медичних працівників.
51. Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань. Закон України “Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності”. Відшкодування шкоди потерпілому на виробництві.

Блок 3. Спеціальні питання охорони праці в медичній галузі.

52. Гігієнічні вимоги до проектування та забудови лікувально-профілактичних закладів.
53. Вимоги безпеки під час експлуатації основного медичного обладнання.
54. Заходи щодо зниження фізичного та нервово-психічного перевантаження медичних працівників. Наукова організація праці в ЛПЗ. Рациональна організація робочого місця та меблів. Основні шляхи запобігання виникнення втоми.
55. Заходи щодо зменшення несприятливої дії фізичних чинників на організм медичних працівників. Вимоги до мікроклімату.
56. Заходи щодо зниження несприятливої дії шуму, вібрації, ультразвуку.
57. Вимоги до виробничого освітлення робочих місць медичних працівників.
58. Вимоги до ультрафіолетового випромінювання, електромагнітних полів радіочастот та лазерного випромінювання на робочих місцях медичних працівників.
59. Вимоги до відеотерміналів і персональних ЕОМ.
60. Вимоги до іонізуючого випромінювання медичних і фармацевтичних працівників.

61. Заходи щодо зменшення несприятливої дії хімічних чинників на організм медичних працівників. Шляхи попередження забруднення повітря робочої зони шкідливими хімічними речовинами.
62. Заходи профілактики шкідливого впливу біологічних чинників. Санітарно-гігієнічний та протиепідемічний режим лікарні.
63. Гігієнічне виховання та санітарна освіта.
64. Вимоги до засобів індивідуального захисту і робочого одягу медичних працівників.
65. Організація повітрообміну в приміщеннях ЛПЗ, вентиляція.
66. Охорона праці медичного персоналу в окремих структурних підрозділах ЛПЗ (операційному блоці, радіодіагностичних підрозділах, фізіотерапевтичних кабінетах, патологоанатомічних відділеннях і моргахтощо), основні нормативні документи, що регламентують ці питання.
67. Основи організації охорони праці персоналу у фармацевтичній галузі.
68. Норми робочого часу для працівників закладів та установ охорони здоров'я.
69. Охорона праці у вищих медичних навчальних закладах.
70. Гарантії прав працівників на охорону праці, пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці. Обов'язки працівників щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці.
71. Охорона праці жінок, неповнолітніх, осіб старших вікових груп та інвалідів, основні нормативні документи, що регламентують ці питання.
72. Медичні огляди медичних працівників. Основні положення Наказу МОЗ України №246 від 21.05.2007 року "Про затвердження Порядку проведення медичних оглядів працівників певних категорій".
73. Профілактика внутрішньолікарняних інфекцій як складова охорони праці в медицині.
74. Поняття про небезпечні інфекційні захворювання.
75. ВІЛ та СНІД у практиці лікаря. Можливі шляхи потрапляння біологічного матеріалу від ВІЛ-інфікованого в організм медичного працівника. Поняття про "виробничу аварію" та екстрене звернення до Центру СНІДу/Інституту інфекційних захворювань.
76. Основні положення Закону України "Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ" та Закону України Про затвердження Загальнодержавної цільової соціальної програми протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу на 2014-2018 роки № 1708-VII від 20.10.2014.
77. Основні положення Наказів МОЗ України № 955 від 05.11.2013 "Порядок проведення екстреної постконтактної профілактики ВІЛ-інфекції у працівників при виконанні професійних обов'язків", № 148 від 17.03.2015 "Про затвердження Порядку підтвердження зв'язку зараження ВІЛ-інфекцією з виконанням працівником своїх професійних обов'язків", № 955 від 05.11.2013 "Про затвердження нормативно-правових актів щодо захисту від зараження ВІЛ-інфекцією при виконанні професійних обов'язків" та інших.
78. Вірусні гепатити, їх потенційна небезпека для медичних працівників. Профілактика інфікування вірусами гепатиту та імунопрофілактика при контакті із біологічними матеріалами хворого на гепатит.
79. Постанова КМ України № 637 від 29.04.13 р. "Про затвердження Державної цільової соціальної програми профілактики, діагностики та лікування вірусних гепатитів на період до 2016 року".
80. Туберкульоз та його поширеність в Україні та світі. Потенційна професійна небезпека для медичних працівників.

81. Заходи профілактики зараження туберкульозом медичних працівників. Закони України “Про протидію захворюванню на туберкульоз”, “Про затвердження Загальнодержавної цільової соціальної програми протидії захворюванню на туберкульоз на 2012-2016 роки”.
82. Кольори, знаки безпеки та сигнальна розмітка.
83. Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів в ЛПЗ. Безпека під час експлуатації систем під тиском і криогенної техніки.
84. Електробезпека. Класифікація приміщень за ступенем небезпеки ураження електричним струмом.
85. Умови ураження людини електричним струмом. Безпечна експлуатація електроустановок: електрозахисні засоби і заходи.
86. Основи пожежної безпеки. Державний пожежний нагляд. Пожежна профілактика при проектуванні і експлуатації ЛПЗ та медичного обладнання.
87. Показники вибухопожежонебезпечних властивостей матеріалів і речовин. Категорії приміщень за вибухопожежонебезпечністю. Класифікація вибухонебезпечних та пожежонебезпечних приміщень і зон. Вогнестійкість будівельних конструкцій і матеріалів.
88. Основні засоби і заходи забезпечення пожежної безпеки виробничого об’єкту. Пожежна сигналізація. Засоби пожежогасіння.
89. Дії персоналу при виникненні пожежі. Забезпечення безпечної евакуації персоналу. Забезпечення та контроль стану пожежної безпеки на виробничих об’єктах. Навчання правилам пожежної безпеки працівників ЛПЗ.

Приклад екзаменаційного білету ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 0

Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Рівень вищої освіти – магістр
Галузь знань: 22 «Охорона здоров’я»
Спеціальність 222 «Медицина»
Навчальна дисципліна
«Охорона праці в галузі»

Варіант № 0

1. Суб’єкти і об’єкти охорони праці - **максимальна кількість балів – 20.**
2. Фізичні шкідливі та небезпечні чинники виробничого середовища та їх вплив на стан здоров’я медичних працівників - **максимальна кількість балів – 20.**
3. Організація повітрообміну в приміщеннях ЛПЗ, вентиляція - **максимальна кількість балів – 20.**
4. Засоби тушіння пожеж - **максимальна кількість балів – 20.**

Затверджено на засіданні кафедри гігієни, соціальної медицини та громадського здоров’я. Протокол №___ від ____ 2020 р.

Завідувач кафедри
Екзаменатор

д.мед.н, проф. Зюзін В.О.
к.тех.н., доцент (б.в.з.) Мунтян Л.Я.

Приклад підсумкової контрольної роботи

1. Розв’язати тестові завдання:

1. *Виберіть правильну відповідь.* Який комітет в Україні виконує функції державного нагляду за охороною праці в усіх галузях народного господарства?

- 1) Державний комітет України по нагляду за охороною праці;
- 2) Державний комітет України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду (Держгірпромнагляд) у складі МНС;
- 3) Національна Рада з питань безпеки;
- 4) Державний комітет по нагляду за безпечними веденням робіт у промисловості.

2. Міжнародний стандарт ISO 26 000 «Настанова по соціальній **відповідальності**» (дайте відповідь на теоретичне питання).

3. Система управління охороною здоров'я і безпекою персоналу згідно OHSAS 18001 (дайте відповідь на теоретичне питання).

4. Важкість праці: динамічні, статичні навантаження (дайте відповідь на теоретичне питання).

5. *Виберіть правильну відповідь.* При якій кількості потерпілих нещасний випадок вважається груповим?

- 1) 2 і більше;
- 2) 3 і більше;
- 3) 5;
- 4) 6.

6. Санітарно-гігієнічні вимоги до умов праці в галузі (дайте відповідь на теоретичне питання).

7. *Виберіть правильну відповідь.* За величиною загальних енерговитрат організму фізичні роботи поділяються на:

- 1) легкі, важкі;
- 2) легкі, середньої важкості, важкі;
- 3) легкі середні, важкі;
- 4) для чоловіків, для жінок, для підлітків, для інвалідів.

8. Вентиляція і кондиціонування повітря (дайте відповідь на теоретичне питання).

9. *Виберіть правильну відповідь.* Яку вогнегасну речовину Ви рекомендуєте для гасіння устаткування під напругою?

- 1) вода;
- 2) всі види пін;
- 3) азот;
- 4) хладони, порошки.

10. Вібрація. Заходи та засоби захисту від вібрації (дайте відповідь на теоретичне питання).

2. Розкрити питання:

1. Суб'єкт і об'єкт охорони праці.

І так 20 питань з наступним розбором типових помилок

6. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

Методи контролю

- Опитування (перевірка теоретичних знань та практичних навичок).
- Тестовий контроль.
- Написання огляду наукової літератури (рефератів), виконання індивідуальних завдань, їх захист.

Поточний контроль. Перевірка на практичних заняттях теоретичних знань і

засвоєння практичних навичок, а так само результатів самостійної роботи студентів. Контролюються викладачами відповідно до конкретної мети навчальної програми. Оцінка рівня підготовки студентів здійснюється шляхом: опитування студентів, рішення й аналізу ситуаційних задач і тестових завдань, контролю засвоєння практичних навичок.

Проміжний контроль. Перевірка можливості використання студентами для аналізу дотримання та порушень правил охорони праці в галузі охорони здоров'я отриманих теоретичних знань і практичних навичок по всіх вивчених темах, а так само результатів самостійної роботи студентів. Здійснюється на останньому занятті за блоком шляхом здачі практичних навичок, рішення ситуаційних завдань і тестування.

Підсумкова контрольна робота проводиться по завершенню вивчення всіх тем дисципліни на останньому контрольному занятті семестру.

До **підсумкового контролю (диференційований залік)** допускаються студенти, які відвідали всі передбачені навчальною програмою лекції, аудиторні навчальні заняття, виконали в повному обсязі самостійну роботу і набрали у процесі поточної навчальної діяльності (ПНД) кількість балів, не меншу за мінімальну – **70 балів**.

Розподіл балів, що присвоюються студенту

Максимальна кількість балів, що присвоюється студенту, – 200 балів, у тому числі за ПНД – 120 балів (100 балів за практичні заняття та 20 балів за самостійну роботу студента), за результатами підсумкового контролю (диференційованого заліку) – 80 балів.

Мінімальна сума балів за ПНД становить 70, в т.ч. 60 балів за практичні заняття та 10 балів за самостійну роботу; на заліку – 50 балів.

Відповідно, максимальна кількість балів на практичному занятті може бути від 6 балів (60 балів : 10 занять) до 10 балів (100 балів : 10 занять), за самостійну роботу – від 10 до 20 балів, на диференційованому заліку – від 50 до 80 балів.

Оцінка успішності студента

Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
Тема 1	10
Тема 2	10
Тема 3	10
Тема 4	10
Тема 5	10
Тема 6	10
Тема 7	10
Тема 8	10
Тема 9	10
Тема 10	10
Разом за ПНД	100
Самостійна робота	20
Разом за ПНД та самостійну роботу	120
Диференційований залік	80
Всього	200

Критерії оцінювання знань

Оцінкою 10 балів на практичному занятті (тобто за тему) та 71-80 балів на заліку (А за шкалою ECTS та 5 за національною шкалою) відповідь студента

оцінюється, якщо вона демонструє глибокі знання всіх теоретичних положень і вміння застосовувати теоретичний матеріал для практичного аналізу і не має ніяких неточностей.

Оцінкою 8 балів на практичному занятті та 61-70 балів на заліку (В та С за шкалою ECTS та 4 за національною шкалою) відповідь оцінюється, якщо вона показує знання всіх теоретичних положень, вміння застосовувати їх практично, але допускаються деякі принципові неточності.

Оцінкою 6 балів на практичному занятті та 50-60 балів на заліку (D та E за шкалою ECTS та 3 за національною шкалою) відповідь студента оцінюється за умови, що він знає головні теоретичні положення та може використати їх на практиці.

7. Рекомендовані джерела інформації

7.1. Основні:

1. Охорона праці в медичній галузі : навч.-метод. посіб. / О.П. Яворовський, М.І. Веремей, В.І. Зенкіна та ін. – К. : ВСВ “Медицина”, 2015. – 208 с.
2. Безпека життєдіяльності, основи охорони праці: навч. посіб. / О.П. Яворовський, В.М. Шевцова, В.І. Зенкіна та ін.; за заг. ред О.П. Яворовського. – К.: ВСВ “Медицина”, 2015. – 288 с.
3. Безпека життєдіяльності, основи охорони праці: Навчально-методичний посібник/ упор.: О.П. Яворовський, В.М. Шевцова, Г.А. Шкурко та ін.- Черкаси: видавець Чабаненко Ю.А., 2012. – 232 с.
4. Гігієна праці: Підручник /Ю.І. Кундієв, О.П. Яворовський, А.М. Шевченко та ін.; за ред. акад. НАН України, НАМН України, проф. Ю.І. Кундієва, чл-кор. НАМН України проф. О.П.Яворовського.- К.: ВСВ “Медицина”, 2011.- 904с., 1993.

7.2. Додаткові:

1. Гігієна та охорона праці медичних працівників. Навчальний посібник/ За ред. В.Ф. Москаленка, О.П. Яворовського. – К.: “Медицина”, 2009. – С.6-56.
2. Гігієна та охорона праці медичних працівників. Навчальний посібник /За ред. В.Ф.Москаленка, О.П.Яворовського. – К.: «Медицина», 2009. – 176 с.
3. Конституція України. Основний закон від 28.06.1996.
4. Кодекс законів про працю України. Закон № 322-VIII від 10.12.71.
5. Закон України “Про охорону праці” від 14.10.92.
6. Закон України “Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення” № 4004-XII від 24.02.94.
7. Закон України “Про колективні договори та угоди” № 1874 від 24.12.95.
8. Закон України “Про страхові тарифи на загальнообов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності” № 1423 від 13.09.2000.
9. Закон України “Про адміністративні порушення” № 8074-10 від 07.12.84.
10. Основи законодавства України про охорону здоров’я № 2802-XII від 19.11.92.
11. Закон України “Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань” № 15/98-ВР від 14.01.1998.
12. Кодекс цивільного захисту України № 5403-VI від 02.10.2012.
13. Закон України “Про об’єкти підвищеної небезпеки” № 2245-III від 18.01.2001.
14. Закон України Про затвердження Загальнодержавної цільової соціальної програми протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу на 2014-2018 роки № 1708-VII від 20.10.2014.
15. Закон України “Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ” № 1972-XII від 12.12.1991.
16. Закони України “Про протидію захворюванню на туберкульоз” № 2586-III від

05.07.2001.

17. Постанова Кабінету Міністрів України “Порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві” № 1232 від 30 листопада 2011 року.

18. Постанова Кабінету Міністрів України №1662 від 08.11.2000 “Про затвердження переліку професійних захворювань”.

19. Постанова Кабінету Міністрів України № 442 від 1.08.1992 “Про Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці”.

20. Постанова Кабінету Міністрів України № 559 від 23.05.2001 “Про затвердження переліку професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов’язковим профілактичним медичним оглядам, порядку проведення цих оглядів та видачі особистих медичних книжок”.

21. Постанова КМ України № 637 від 29.04.13 р. “Про затвердження Державної цільової соціальної програми профілактики, діагностики та лікування вірусних гепатитів на період до 2016 року”.

22. Постанова КМ України № 955 від 05.11.2013 “Про затвердження нормативно-правових актів щодо захисту від зараження ВІЛ-інфекцією при виконанні професійних обов’язків”.

23. Постанова КМ України № 148 від 17.03.2015 “Про затвердження Порядку підтвердження зв’язку зараження ВІЛ-інфекцією з виконанням працівником своїх професійних обов’язків”.

24. Наказ МОЗ України № 268 від 30.09.94 “Про службу охорони праці системи Міністерства охорони здоров’я України”.

25. Наказ МОЗ України №133 від 25.03.2003 “Про затвердження Переліку спеціалізованих лікувально-профілактичних закладів, які мають право встановлювати остаточний діагноз щодо професійних захворювань”.

26. Наказ МОЗ України №614 від 13.12.2004 “Про затвердження Порядку складання та вимоги до санітарно-гігієнічних характеристик умов праці”.

27. Наказ МОЗ України №246 від 21.05.2007 року “Про затвердження Порядку проведення медичних оглядів працівників певних категорій”.

28. Наказ МОЗ України №256 від 29.12.93 “Перелік робіт з шкідливими або небезпечними умовами праці, на яких забороняється використання праці жінок”.

29. Наказ МОЗ України №276 від 10.12.93 “Граничні норми піднімання і переміщення важких речей жінками”.

30. Наказ МОЗ України №46 від 31.03.94 “Перелік важких робіт з шкідливими або небезпечними умовами праці, на яких забороняється використання праці неповнолітніх”.

31. Наказ МОЗ України №59 від 22.03.1995 “Граничні норми підіймання і переміщення важких речей неповнолітніми”.

32. Наказів МОЗ України № 955 від 05.11.2013 “Порядок проведення екстреної постконтактної профілактики ВІЛ-інфекції у працівників при виконанні професійних обов’язків”.

33. Наказ МОЗ України “Про введення оперативного контролю за станом охорони праці в установах, закладах та на підприємствах системи МОЗ України” № 444 від 01.11.2001.

34. “Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу”, затверджена наказом МОЗ України № 248 від 08.04.2014.

35. НаказДержнаглядохоронпраці України № 15 від 26.01.05 “Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці”.

36. НаказДержнаглядохоронпраці України № 15 від 26.01.05 “Перелік робіт з підвищеною небезпекою”.

37. НаказДержнаглядохоронпраці України № 255 від 15.11.04 “Типове положення

про службу охорони праці”.

38. Наказ Міністерства праці та соціальної політики України № 260 від 08.06.01 “Про затвердження форми трудового договору між працівниками і фізичною особою та порядку реєстрації трудового договору між працівниками і фізичною особою”.

39. Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97). – Київ: Відділ поліграфії Українського центру держсанепіднагляду МОЗ України, 1998. – 125 с.

40. ДСН 3.3.6.039-99 “Державні санітарні норми виробничої загальної та локальної вібрації”.

41. ДСН 3.3.6.037-99 “Державні санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку”.

42. “Санитарные нормы допустимого шума, создаваемого изделиями медицинской техники в помещениях лечебно-профилактических учреждений” № 3057-84.

43. ДСН 3.3.6.042-99 “Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень”.

44. ДБН В.2.5-28-2006 “Природне та штучне освітлення”.

45. СН 4557-88 “Санитарные нормы ультрафиолетового излучения в производственных помещениях”.

46. Санитарные нормы и правила устройства и эксплуатации лазеров (утв. Главным государственным санитарным врачом СССР 31 июля 1991 г. № 5804-91).

47. ДСН 3.3.6.096-02 “Державні санітарні норми і правила при роботі з джерелами електромагнітних полів”.

48. ДСанПіН 3.3.2.007-98 “Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин”.

49. ГОСТ 12.0.003-74 ССБТ “Опасные и вредные производственные факторы. Классификация”.

50. ГОСТ 12.1.007-74 ССБТ “Вредные вещества. Классификация и общие требования безопасности”.

51. ГОСТ 12.1.005-88 ССБТ “Общие санитарно-гигиенические требования к воздуху рабочей зоны”.

52. ГОСТ 12.1.004-91 ССБТ “Пожарная безопасность. Общие требования”.

53. ГОСТ 12.1.010-76 ССБТ “Взрывоопасность. Общие требования”.

54. ГОСТ 12.1.012-90 ССБТ “Вибрационная безопасность. Общие требования”.

55. ГОСТ 12.1.029-80 ССБТ “Средства и методы защиты от шума. Классификация”.

56. ГОСТ 12.1.030-81 ССБТ “Электробезопасность. Защитное заземление, зануление”.

57. ГОСТ 12.1.044-89 ССБТ “Пожаровзрывоопасность веществ и материалов”.

58. ГОСТ 12.4.013-85 Е ССБТ “Очки защитные. Общие технические условия”.

59. ГОСТ 12.4.026-76 ССБТ “Цвета сигнальные и знаки безопасности”.

60. ГОСТ 12.4.034-85 ССБТ “Средства индивидуальной защиты органов дыхания. Классификация и маркировка”.

61. ГОСТ 12.4.124-83 ССБТ “Средства защиты от статического электричества. Общие технические требования”.

62. ГОСТ 12.4.068-79 ССБТ “Средства индивидуальной защиты дерматологические. Классификация и общие требования”.

63. ГОСТ 12.4.115-82 ССБТ “Средства индивидуальной защиты работающих. Общие требования к маркировке”.

64. ГОСТ 23134-78 “Уборы головные медицинские. Технические условия”.

65. ГОСТ 24760-81 “Халаты медицинские женские. Технические условия”.

66. ГОСТ 25194-82 “Халаты медицинские мужские. Технические условия”.

67. ДСТУ 2293-99 “Охорона праці. Терміни та визначення основних понять”.

68. ДСТУ-П OHSAS 18001-2006 “Система управління безпекою та гігієною праці. Вимоги”.

69. ДСТУ-П OHSAS 18002-2006 “Система управління безпекою та гігієною праці.

Основні принципи виконання вимог OHSAS 18001”.

70. ДСТУ 2299-93 “Засоби індивідуального захисту органів дихання. Терміни та визначення”.
71. ДСТУ 3038-95 “Гігієна. Терміни та визначення основних понять”.
72. ДСТУ 2272:2006 “Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять”. – К.: Держспоживстандарт, 2007. – 28 с.
73. ДБН В.2.2-9:2009 “Громадські будинки та споруди”.
74. ДБН В.2.2-10-01 “Проектування закладів охорони здоров’я”.
75. ДБН В.2.5-67:2013 “Опалення, вентиляція та кондиціонування”.
76. ДБН В.1.1-31:2013 “Захист територій, будинків і споруд від шуму”.
77. СП 2813-83 “Правила и нормы применения открытых радиофармацевтических препаратов в диагностических целях”.
78. СП 2672-83 “Єдині санітарні правила для підприємств (виробничих об’єднань), цехів та ділянок, призначених для використання праці інвалідів та пенсіонерів за старістю”.
79. ГР 2049-79 “Гігієнічні рекомендації до раціонального працевлаштування вагітних жінок”.
80. Наказ МОН України № 563 від 01.08.01 “Положення про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і закладах освіти”.
81. ДНАОП 0.00-1.21-98 “Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів”.
82. НАОП 9.1.50-1.02-59 “Правила з санітарії при роботі в протитуберкульозних установах системи Міністерства охорони здоров’я СРСР”.
83. НАОП 9.1.50-1.04-64 “Правила обладнання і експлуатації приміщень патологоанатомічних відділень і моргів (патогістологічних і судово-гістологічних лабораторій) лікувально-профілактичних і судово-медичних установ, інститутів та навчальних закладів”.
84. НПАОП 85.11-1.06-70 (НПАОП 85.11-1.06-70) “Правила обладнання, експлуатації та техніки безпеки фізіотерапевтичних відділень (кабінетів)”.
85. НПАОП 85.14-1.08-79 (НПАОП 85.14-1.08-79) “Правила з охорони праці працівників дезінфекційної справи та з утримання дезінфекційних станцій, дезінфекційних відділів, відділень профілактичної дезінфекції санітарно-епідеміологічних станцій, окремих дезінфекційних установок”.
86. НПАОП 85.14-1.09-81 (НПАОП 85.14-1.09-81) “Правила устройства, техники безопасности, производственной санитарии, противоэпидемического режима и личной гигиены при работе в лабораториях (отделениях, отделах) санитарно-эпидемиологических учреждений системы Министерства здравоохранения СССР”.
87. НАОП 9.1.50-1.10-84 (НПАОП 85.11-1.10-84) “Правила з техніки безпеки при експлуатації виробів медичної техніки в установах охорони здоров’я. Загальні вимоги”.
88. НАОП 9.1.50-1.13-59 (НПАОП 85.11-1.13-59) “Правила обладнання і експлуатації інфекційних установ (інфекційних відділень, палат), а також охорони праці персоналу цих установ”.
89. НАОП 9.1.50-1.15-69 “Санітарні правила проектування, обладнання, експлуатації та утримання виробничих і лабораторних приміщень, які призначені для проведення робіт з ртуттю, її сполуками та приладами”.
90. НАОП 9.1.50-2.01-70 (ОСТ 42-21-11-81) “Кабінети і відділення променевої терапії. Вимоги безпеки”.
91. НАОП 9.1.50-2.02-3 (ОСТ 42-21-15-83) “Кабінети рентгенодіагностичні. Вимоги безпеки”.
92. НАОП 9.1.50-2.08-86 (ОСТ 42-21-16-86) “Відділення, кабінети фізіотерапії. Загальні вимоги безпеки”.
93. НАОП 9.1.50-3.01-88 (НПАОП 85.0-3.01-88) “Галузеві норми безплатної видачі

спецодягу, спецвзуття та інших засобів індивідуального захисту, а також норм санітарного одягу і санітарного взуття працівникам установ, підприємств і організацій системи охорони здоров'я”.

94. НАОП 9.1.50-5.01-88 “Типова інструкція з охорони праці при проведенні робіт з лазерними апаратами”.

95. НАОП 9.1.50-5.02-88 “Типова інструкція з охорони праці для персоналу операційних блоків”.

96. НАОП 9.1.50-5.04-85 “Типова інструкція з техніки безпеки і виробничої санітарії для персоналу радіодіагностичних підрозділів лікувально-профілактичних установ”.

97. НАОП 9.1.50-5.05-84 “Типова інструкція з техніки безпеки і виробничої санітарії для персоналу рентгенодіагностичних кабінетів лікувально-профілактичних установ системи міністерства охорони здоров'я СРСР”.

98. НАОП 9.1.50-5.07-85 “Типова інструкція з техніки безпеки при обслуговуванні і ремонті будинків та споруд”.

99. НАОП 9.1.50-5.08-85 “Типова інструкція з техніки безпеки при роботі в стерилізаційних установках”.

100. НАОП 9.1.50-6.03-88 (ГМВ 42-21-26-88) “Галузеві методичні вказівки. Відділення гіпербаричної оксигенації. Правила експлуатації і ремонту”.

101. НАОП 9.1.50-6.04-91 “Методичні рекомендації щодо поліпшення умов праці медичних працівників, які зайняті ультразвуковою діагностикою”.

102. НПАОП 0.00-1.28-10 “Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин”.

103. Гігієна праці (методи досліджень та санітарно-епідеміологічний нагляд). /За ред. А.М.Шевченка, О.П.Яворовського.– Вінниця: НОВА КНИГА, 2005.- 528с.

104. Гигиена и охрана труда медицинских работников /В.И. Свидовый, Е.Е. Палишкина - СПб.: Издательство СПб ГМА им. И.И.Мечникова, 2006. - 90 с.

105. Конвенції МОП з гігієни і охорони праці.